

Dr. sc. Maja ČOLAKOVIĆ, redovna profesorica
Pravni fakultet
Univerzitet „Džemal Bijedić“ u Mostaru
maja.colakovic@unmo.ba

UDK: 342.72/73
Primljeno: 7. travnja 2022.
Prihvaćen: 9. svibnja 2022.
Prethodno priopćenje

NEKO NAS POSMATRA: DRONOVI I PRIVATNOST

Sažetak: Zbog načina na koji mogu prikupljati informacije dronovi (bespilotne letjelice) predstavljaju jedinstven izazov za privatnost. Budući da njihov broj i popularnost svakodnevno rastu te se šire područja njihove primjene, to opasnost za povredu privatnosti i ličnih podataka pojedinca postaje sve veća. Navedeno dokazuju i brojni primjeri povrede ovih dobara u zemljama širom svijeta, izazvani korištenjem dronova.

Pravila o upotrebi dronova u Bosni i Hercegovini stupila su na snagu prije nepune dvije godine, a odavno započeti postupak izmjene propisa namijenjenih zaštiti privatnosti i ličnih podataka još uvijek nije okončan.

U radu se analiziraju odredbe međunarodnih i bosanskohercegovačkih propisa o izvođenju letačkih operacija dronovima te istražuje u kojoj mjeri važeći propisi o zaštiti privatnosti i ličnih podataka u Bosni i Hercegovini mogu odgovoriti izazovima koje za ova dobra nosi korištenje dronova u različite svrbe.

Ključne riječi: *bespilotna letjelica, pravo na privatnost, lični podaci*

1. Uvod

„Neko nas posmatra, neko nas stalno gleda...“ stihovi su iz pjesme „Neko nas posmatra“ nekadašnje beogradske / jugoslavenske rock grupe Ekatarina Velika, napisane i komponirane 1993. Dvadesetak godina kasnije, ovi stihovi asociraju na sve učestaliju upotrebu dronova. Zahvaljujući svojim tehničkim karakteristikama i dizajnu, pojedini dronovi gotovo su neprimjetni¹, a neki od njih pritom sadrže kamere visoke rezolucije s funkcijom prepoznavanja lica (*Facial recognition system*), mikrofone, termalne kamere ili čitače automobilskih registarskih tablica itd., pa omogućavaju neopaženo posmatranje i praćenje ljudi u njihovim svakodnevnim životnim aktivnostima, u javnosti i privatnosti.

Nesporno je da je dron izuzetno koristan izum, odnosno tehnološko sredstvo koje se upotrebljava u raznovrsnim sferama ljudskog djelovanja. Dronovi služe kao pomoćni alat u radu (u industriji, policiji, vojsci, civilnoj zaštiti itd.), za pristup internetu, ali i za rekreaciju i zabavu. Namjena im je neograničena, a područje njihove primjene svakodnevno se širi. Naročito raste prodaja i upotreba dronova u rekreativne svrhe, jer su cijene malih dronova s kamerama visoke rezolucije i mogućnošću striminga vrlo povoljne, a za rukovanje njima većinom se ne zahtijeva dokaz o poznavanju posebnih vještina niti pohadanje stručne obuke. Predviđa se da će do 2030. u svijetu biti u upotrebi jedna milijarda dronova, sposobnih da slučajno ili namjerno snimaju slike i video-zapise ljudi u prostoru iznad kojeg lete.²

Koliko god bili korisni i pridonosili poboljšanju ljudskog življenja u pogledu sigurnosti, spašavanja života, pristupa informacijama itd., dronovi predstavljaju jedinstveni izazov za privatnost. Primjeri iz prakse govore o povredi privatnosti upotrebom dronova, bilo da se oni koriste za nadziranje pojedinaca ili grupa ljudi na temelju odluke

¹ Postoje mikro i nano dronovi, tzv. „buba dronovi“, nazvani tako jer su veličine insekta.

² BUTLER, Des, Drones and invasions of privacy: An international comparison of legal responses, UNSW Law Journal, Vol 42(3), 2019, str. 1040, 1041.